

Vergaderjaar 2012–2013

27 923

Werken in het onderwijs

Nr. 144

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 oktober 2012

Met deze brief stuur ik u het rapport «Evaluatie van het zij-instroomtraject in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs» van de Inspectie van het Onderwijs (IvHO).*)

Korte achtergrond zij-instroom

Sinds augustus 2000¹ is het in de sectoren primair en voortgezet onderwijs mogelijk om via een zij-instroomtraject leraar te worden zonder een reguliere lerarenopleiding te volgen. De mogelijkheid tot zij-instroom bevordert dat personen van buiten het onderwijs met een hoger onderwijs achtergrond op een snelle en effectieve manier kunnen instromen. Via tijdelijke subsidieregelingen in 2005 en 2006 en het Convenant professionalisering en begeleiding van onderwijspersoneel PO en VO is zij-instroom gestimuleerd. Vanwege het lerarentekort in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs is in 2009 een nieuwe subsidieregeling voor zij-instroom voor deze sectoren opgesteld². Werkgevers kunnen subsidie aanvragen van € 19 000 per zij-instromer voor begeleiding, scholing en studieverlof (zie blz. 4 voor inhoud zij-instroomtraject per sector). Van de regeling wordt veelvuldig gebruik gemaakt. In totaal zijn tot en met medio augustus 2012 1 560 zij-instroomtrajecten bekostigd. Vanwege het hoge aantal aanvragen is het subsidiebedrag in 2009, 2011 en 2012 verhoogd³.

De invoering van de nieuwe zij-instroomregeling vormde voor de IvHO aanleiding om de uitvoering van de zij-instroomtrajecten in het VO opnieuw⁴ tegen het licht te houden en tevens een indruk te krijgen van de kwaliteit van de trajecten in het MBO.

¹ Interimwet Zij-instroom leraren primair en voortgezet onderwijs; vanaf 2006 WPO en WVO.

² Regeling Lerarenbeurs voor scholing en zij-instroom 2009–2012.

³ In 2009 van € 6 naar € 8 mln. in 2011 van € 4 naar € 7,5 mln. en in 2012 van € 4 naar € 8 mln. In 2010 was het bedrag van € 12 mln. toereikend.

⁴ In 2002 en 2003 onderzocht de IvHO de kwaliteit en aard van de zij-instroomtrajecten in het PO en VO.

Onderzoeksvraag en opzet

Centraal stond de vraag wat de kwaliteit is van de uitvoering van het zij-instroomtraject in het VO en MBO. Gekeken is naar de geschiktheidsonderzoeken en de scholing en begeleiding vanuit de lerarenopleidingen en de school. De resultaten van het onderzoek zijn gebaseerd op een aantal casestudies¹ en zijn niet representatief.

Belangrijkste conclusies VO:

Geschiktheidsonderzoeken

De lvhO heeft vastgesteld dat de assessmentcentra zich houden aan de wettelijke bepalingen voor aard en inhoud van de geschiktheidsonderzoeken. De zij-instromers zijn tevreden over de kwaliteit van het onderzoek en vinden de opgestelde adviezen adequaat. Als belangrijk verbeterpunt geeft de lvhO aan dat de begeleiders in de school beter op de hoogte moeten worden gebracht van de uitkomsten van het geschiktheidsonderzoek, zodat zij weten welke competenties verder ontwikkeld moeten worden en hun begeleiding daarop kunnen aanpassen.

Scholing

De lerarenopleiding verzorgt het scholingstraject. De lvhO constateert dat de scholing van de meeste zij-instromers bestaat uit standaardmodules. Vaak volgen zij het reguliere programma van de duale of deeltijdopleidingen. Hierdoor treedt studievertraging op². De lvhO adviseert meer maatwerk in de scholing aan te brengen.

Begeleiding

De begeleiding van zij-instromers valt meestal onder de generieke begeleiding voor nieuw benoemden. De mate van begeleiding verschilt per zij-instromer en is veelal informeel van aard en niet vastgelegd in een begeleidingsplan. De zij-instromers zijn over het algemeen tevreden over de geboden begeleiding. De lvhO constateert dat er weinig contact is tussen de begeleider van de lerarenopleiding en de begeleider van de school. Daardoor is sprake van twee verschillende trajecten. De lvhO beveelt meer samenwerking aan.

Bekwaamheidsonderzoek

De eindbeoordeling van de scholing is gebaseerd op het portfolio, een door een externe assessor beoordeelde les en een eindgesprek of presentatie. De begeleider vanuit de school wordt niet betrokken bij het eindassessment en het eindoordeel. Schooldirecties en begeleiders hebben daarom geen duidelijk beeld van de afronding van het traject, en evenmin van het eindniveau van de opleiding. De lvhO adviseert de scholen meer te betrekken bij de eindbeoordeling.

Belangrijkste conclusies MBO:

Scholing

De MBO-instelling stelt in overleg met de lerarenopleiding het scholingstraject vast. De lvhO concludeert dat er daardoor teveel variatie is in de omvang, inhoud en kwaliteit van de zij-instroomtrajecten. Naar de indruk van de lvhO heeft dit tot gevolg dat het niveau van de zij-instromers met een pedagogisch-didactisch getuigschrift teveel wisselt. Daarnaast is in deze sector eveneens te weinig sprake van maatwerk. De

¹ De lvhO heeft vier scholen in het VO, vier assessmentcentra van lerarenopleidingen en vier MBO-scholen bezocht. Met diverse betrokkenen zijn diepte-interviews gehouden.

² De zij-instromer moet wachten op het begin van een cursus of de zij-instromer moet wachten totdat de andere studenten aan een volgende cursus toe zijn.

IvhO pleit voor het opstellen van kwaliteitscriteria waaraan de cursus zou moeten voldoen.

Begeleiding

De invoering van de nieuwe zij-instroomregeling heeft een impuls gegeven aan het verbeteren van de begeleiding binnen de school. Zeker de grotere instellingen hebben meer coaches opgeleid. Ook is de begeleiding procedureel beter geregeld en in protocollen vastgelegd. Zij-instromers zijn tevreden over de begeleiding in de school.

Vervolg VO

De uitkomsten van het onderzoek geven aanleiding tot nadere afspraken tussen lerarenopleidingen en scholen die moeten leiden tot verbetering van de kwaliteit van de zij-instroomtrajecten op de door de IvhO genoemde punten. Ik zal dit onderwerp agenderen bij het binnenkort te starten sectorale overleg tussen lerarenopleidingen en scholen. Deelnemers aan dit overleg zijn de VO-raad, HBO-raad, Onderwijscoöperatie en de lerarenopleidingen verenigd in de ADEF (tweedegraads) en VSNU/ICL (eerstegraads). Afgesproken is dat dit overleg zal leiden tot niet vrijblijvende afspraken voor versterking van de samenwerking tussen lerarenopleidingen en scholen. Ik ga bevorderen dat ook over de zij-instroom afspraken tot stand komen. Over de uitkomsten zal ik u nader informeren.

Vervolg MBO

Over het zij-instroomtraject leidend tot het getuigschrift pedagogisch-didactische scholing WEB heb ik u eerder op basis van het Onderwijsraadadvies al aangegeven dat dit traject geharmoniseerd moet worden en dat het niveau beter geborgd moet worden¹. Over de voortgang van de maatregelen en acties uit deze beleidsreactie informeer ik u zo spoedig mogelijk. Daarin neem ik de uitkomsten van dit inspectieonderzoek mee.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
H. Zijlstra

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2010–2011, 30 079, nr. 31

*) Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

Inhoud zij-instroomtraject per sector

Voortgezet onderwijs

- Voorwaarde zij-instromer: getuigschrift hbo of wo.
- Bevoegd gezag vraagt geschiktheidsonderzoek¹ aan bij assessment-center (contractafdeling lerarenopleiding).
- Uit het geschiktheidsonderzoek komt een advies voor scholing- en begeleiding van de zij-instromer.
- Op grond van het advies wordt een scholings- en begeleidingsovereenkomst gesloten tussen het bevoegd gezag, de lerarenopleiding en de zij-instromer.
- Het zij-instroomtraject wordt afgesloten met een bekwaamheidsonderzoek. De lerarenopleiding stelt hierin vast af of de zij-instromer voldoende bekwaam is om het beroep van leraar uit te oefenen.
- Bij een positieve uitkomst van het bekwaamheidsonderzoek ontvangt de zij-instromer een bevoegdheid tot tweedegraads docent.

Middelbaar Beroepsonderwijs

- Voorwaarde zij-instromer: getuigschrift hbo of wo of juist kwalificatieniveau door een combinatie van opleiding en praktijkervaring (minimaal drie jaar).
- Bevoegd gezag geeft een geschiktheidsverklaring af.
- Op basis van de geschiktheidsverklaring kan de zij-instromer deelnemen aan een pedagogisch-didactische cursus. Deze wordt aangeboden onder verantwoordelijkheid van een lerarenopleiding, al of niet in samenwerking met een ROC.
- Als de cursus met goed gevolg is afgerond, ontvangt de zij-instromer een pedagogisch-didactisch getuigschrift en is daarmee bevoegd leraar voor het MBO². De meeste lerarenopleidingen werken met een eindassessment om te bepalen of de beoogde competenties behaald zijn.

¹ Geschiktheidsonderzoek is gebaseerd op de geformuleerde competenties zoals verwoord in het Besluit bekwaamheidseisen (2006). Het beslaat ca. 1 dag en bestaat uit een beoordeling van een competentieportfolio, het observeren/nabespreken van één of twee lessen.

² De leraar heeft geen tweedegraads bevoegdheid.